

Ν. ΡΟΥΣΕΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

Διονυσίου Αρεοπαγίτου 1/, 11742 Αθήνα
Τηλέφωνο : +301.923.5297 fax : +301.923.3340
E-mail : nrouse@tee.

FAX

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ : 23-10-2002
ΠΡΟΣ : Κύριο Κώστα Καρρά
FAX : 010.3311976
ΑΠΟ : ΝΙΚΟ ΡΟΥΣΕΑ
ΣΕΛ. : -5-

ΕΠΕΙΓΟΝ

Κύριε Καρρά,

Σας στέλνω αντίγραφα της έκθεσης ζημιών του κ. Θ. Παπαθανασόπουλου με ημερομηνία 19-8-2002 καθώς και απόσπασμα της εισήγησης της κυρίας Τριάντη προς το ΚΑΣ με ημερομηνία 12-10-1999, που βεβαίως αφορά τις μέχρι τότε ανασκαφές.

Για οποιαδήποτε διευκρίνιση παρακαλώ επικοινωνήστε μαζί μου.

Νίκος Ρουσέας

ΕΚΘΕΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΑΝΜΑ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Από το 1997 έως και το 2000 στα Νότια και Δυτικά του κτιρίου Βαίλερ, αποκαλύφθηκαν αρχαιολογικά ευρήματα, που βεβαιώνονται σε έκταση 6,5 στρεμμάτων περίπου. Τα αρχαία αυτά ορίσθηκαν ως διατηρητέα με τις υπουργικές αποφάσεις

1. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ01/31040/1845/20-10-1999,
2. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ01/68574/3334/29-12-2000,
3. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ01/8366/1127/5-4-2001
4. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ01/54121/3246/17-10-2001
5. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ01/9483/661/20-2-2002

και ορίζονται θεωρητικά από τρεις αρχαίους δρόμους. Οι οποίοι καθορίζουν και τις ζώνες σημαντικότητας. Τα πιο σημαντικά αρχαία της κόκκινης ζώνης που είναι κατά το υπουργείο οπωσδήποτε διατηρητέα, βρίσκονται σε έκταση 2,5 στρεμμάτων περίπου, που περικλείεται από τους ανωτέρω δρόμους. Τα αρχαία αυτά είναι ρωμαϊκά λουτρά μεγάλης αξίας, και κτίριο των πρωτοχριστιανικών χρόνων, που πιθανολογείται ότι πρόκειται για φιλοσοφική σχολή που εν συνεχεία χρησιμοποιήθηκε από τον διάδοχο του Ηρακλέους αυτοκράτορα Κόνστα ως παλάτι κατά την διάρκεια εκστρατείας του.

Τα ευρήματα των κτιρίων σε όλη την έκταση της ανασκαφής, είναι πυκνά και τα ένα σε επαφή με το άλλο, ο χαρακτηρισμός των ζωνών, είναι εν πολλοίς αυθαίρετος, καθώς οι δρόμοι που οριοθετούν τις ζώνες, δημιουργήθηκαν εκ των υστέρων από τα συνεργεία του ΟΑΝΜΑ με επιχρώσεις ή καταστρώσεις, δηλαδή:

Α) ο δρόμος 1 που έχει κατεύθυνση από τα Δυτικά προς τα Ανατολικά, δεν έχει ανασκαφεί πλήρως, φέρει ίχνη οικοδομών στην επιφάνειά του, ενώ τα κτίρια εκατέρωθεν φαίνονται να αποτελούσαν συνέχεια. Ο δρόμος 1 ορίζει ταυτόχρονα και το οικόπεδο Μακρυγιάννη προς Νότιο χωρίς τις μετέπειτα απαλλοτριώσεις.

Β) ο με αριθμό 2 δρόμος που έχει κατεύθυνση από Βορρά προς Νότιο, και βρίσκεται Δυτικά του κτιρίου Βαίλερ έγινε με πρόσφατη μεγάλη επιχωμάτωση σε ύψος 2-3 μέτρα, επάνω σε άλλα αρχαία σε θέση όπου δεν υπήρχε αρχαίος ορίζοντας. Στις εκατέρωθεν πλευρές των δρόμων έχουν ανεγείρει τοίχος με πέτρες, που έλαβαν από αρχαία οικοδομήματα που διέλυσαν σε άλλο σημείο του αρχαιολογικού χώρου, ιδίως των θερμών, ενώ η βάση του τοίχου που κατασκευάστηκε σε κάποια σημεία είναι από τσιμέντο χυτό κιβωτιόσχημο.

Γ) ο τρίτος δρόμος διανοίγεται τώρα από Βορρά προς Νότιο, στα νότια του κτιρίου Βαίλερ, με την διάλυση και απομάκρυνση των αρχαίων.

Ένας εμφανής αρχαίος δρόμος, που ξεκινάει από το κυκλικό κτίσμα διαμέτρου 7 μέτρων, στο κέντρο της κόκκινης ζώνης, με κατεύθυνση βόρεια προς το θέατρο του Διονύσου επιχώθηκε τον Ιανουάριο του 2002.

Από τον Φεβρουάριο του 2001 ξεκίνησε η φθορά και καταστροφή των αρχαιοτήτων του οικοπέδου του αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη, με πρώτη στην βόρεια πλευρά επιχώση επιφανείας, περίπου 1,5 στρέμματος ρωμαϊκών και παλαιοχριστιανικών κτισμάτων, εντός της κόκκινης ζώνης 600 τμ και εντός της πράσινης ζώνης 800 τμ η οποία ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2002.

Μετά από απαλλοτρίωση οικήων την άνοιξη του 2001 αποκαλύφθηκε πρόσθετη έκταση αρχαίων ενός περίπου στρέμματος, νότια της οδού 1 με κατεύθυνση από τα Δυτικά προς τα Ανατολικά.

Από τον Μάρτιο του 2002 ο ΟΑΝΜΑ επιτάχυνε την πρόκληση ζημιών στον αρχαιολογικό χώρο και επέφερε τις ακόλουθες:

1. την διάλυση με τον τεμαχισμό, ως και την πλήρη εκθεμελίωση και απομάκρυνση των θερμών, ρωμαϊκής εποχής, περίπου 2,5 στρεμμάτων στα νότια της κόκκινης ζώνης και εντός της κίτρινης ζώνης, το οποίο αποκαλύφθηκε διαδοχικά στην ανασκαφή του 1998 και στην συνέχεια με την ανασκαφή φθινοπώρου 2001 στις απαλλοτριωθείσες οικίες του 2001 και εκτός του οικοπέδου Μακρυγιάννη, νότια του δρόμου 1. σύμφωνα με την γνωμοδότηση του ΚΑΣ για τα ευρήματα του αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη, θα έπρεπε να αποφασιστεί η τύχη τους μετά την ολοκλήρωση της μελέτης του κτιρίου και την πλήρη δημοσίευση της αρχαιολογικής ανασκαφής.
2. διάλυση και απομάκρυνση του κτιρίου με το ψηφιδωτό στην κίτρινη ζώνη νότια της οδού 1, ακριβώς νότια του κτιρίου Βάιλερ, που γίνεται με σκοπό την δημιουργία τεχνητού δρόμου 3, με κατεύθυνση βορρά νότιο ο οποίος εάν γίνει θα περνάει μέσα από τα δωμάτια του πρωτοχριστιανικού κτιρίου της κόκκινης ζώνης.
3. επίσης έχουν δημιουργήσει ένα ακόμα δρόμο σε διασταύρωση της οδού 2 στα Δυτικά του χώρου με επιχωμάτωση.

Η πρωτοφανής κακοποίηση του αρχαιολογικού χώρου λαμβάνει χώρα καθημερινά με , μπουλντόζα, ηλεκτρικά κομπρεσέρ, βαριές, βαριοπούλες, λαστούς, καλέμια, από τα συνεργεία υπό την επίβλεψη των υπευθύνων του ΟΑΝΜΑ και τους ευτεταλμένους αρχαιολόγους της Α' ΕΠΚΑ. Στα

Δενα φαίνεται, ότι δεν λαμβάνεται σιτισμικά υπόψη, η
ισχύουσα Νομοθεσία στον Ελληνικό και Διεθνή χώρο.

Πρόσφατα μετά την κατεδάφιση κτιρίων που καταλαμβάνουν
έκταση περίπου 2 στρεμμάτων, στο Νοτιοδυτικό άκρο του
οικόπεδου, η ανασκαφή έχει ξεκινήσει πριν από 15 ημέρες
περίπου, αποκαλύπτονται ήδη πρόσθετα αρχαία, στην
οποίαν στην τομή, είναι ορατή μια αψίδα και ήδη
αποκαλύφθηκε κολώνα, τοίχοι και αγωγοί νερού, επί της
τεχνητής οδού 2 και σε βάθος μόνο μισού μέτρου και
είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα βρεθούν και άλλα αρχαία.

Προς την Νότια και Ανατολική πλευρά του οικοπέδου δεν
έχει γίνει ανασκαφή, αλλά επιφανειακός καθαρισμός του
χώρου και εν μέρει μόνο σε έκταση περίπου 3 στρεμμάτων.
Εκεί υπήρχε μια αποθήκη της χωροφυλακής Μακρυγιάννη
αλλά τα αρχαία είναι σε μεγαλύτερο βάθος.

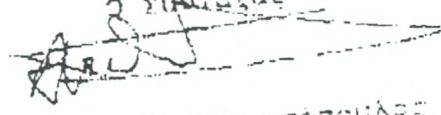
Εξάλλου χώρος 1 στρέμματος περίπου που έχει προκύψει
από απαλλοτσίωση κτιρίου στα Βορειοδυτικά δεν έχει
ανασκαφεί.

Πρέπει να τονισθεί ότι και στην περιοχή αυτή
πιθανολογείται η ύπαρξη στον χώρο Μακρυγιάννη, του
ιερού του «Διονύσου εν Διρκαίς» που αναφέρεται από τον
Πausανία.

Όπως είναι γνωστό το οικόπεδο Μακρυγιάννη βρίσκεται σε
επαφή με τον Ιερό Βράχο και ακόμη περισσότερο με το
Ιερό και το θέατρο του Διονύσου Ελευθερέως. Τα αρχαία
που αποκαλύπτονται ανήκουν σε όλες τις περιόδους της
Αθηναϊκής ιστορίας από τα προϊστορικά μέχρι και την
μεταβυζαντινή περίοδο.

Με την μεθόδευση του ΟΑΝΜΑ καταστρατηγήθηκε η
ισχύουσα Αρχαιολογική νομοθεσία όπως και η κατεργασμένη
αρχαιολογική πρακτική η οποία προβλέπει την ολοκλήρωση
της ανασκαφικής αποκάλυψης των Αρχαίων, την μελέτη
τους, την δημοσίευση και την συντήρηση και ανάδειξη
τους.

Αθήνα την 19 Αυγούστου 2002

2 Σημειώσεις

Θάνος Παπαθανασόπουλος
Δρ. Φιλοσ. - Αρχ. Τεκτ. -
Αρ. ΤΕΕ 26504

ΘΕΜΑ 4ο

"Διατήρηση ή μη των ανασκαφέντων αρχαίων στο οικότεδο
Μακρυγιάννη"

Εισηγήτρια: Στυλιανή Παρλαμά, Προϊσταμένη της Δ/σης Προϊστορικών
και Κλασικών Αρχαιοτήτων του ΥΠ ΠΟ

Στο σημείο αυτό προσήλθεν η κυρία Τριάντη, Έφορος,
Προϊσταμένη της Α' ΕΠΚΑ, ο κ. Μουσούρης Πρόεδρος Οργανισμού
Ανέγερσης Μουσείου Ακροπόλεως και η κυρία Φιλίππου-Πούλου

ΣΤ.ΠΑΡΛΑΜΑ: Όπως θα θυμάστε, το Συμβούλιο πριν από δύο ή τρεις
μήνες, γνωμοδότησε για τη σύσταση μιας ομάδας εργασίας, της οποίας
έργο ήταν η διερεύνηση της ανασκαφής στο οικότεδο Μακρυγιάννη, η
αξιολόγηση των ευρημάτων και η σχετική εισήγηση στο Συμβούλιο, αυτό
που γίνεται δηλαδή σήμερα.

Η Ομάδα είχε αποτελεστεί από την ομιλούσα ως συντονίστρια,
τον κ.Μπούρα, τον κ.Λαμπρινουδάκη και την κυρία Ζερβουδάκη και τον
Καθηγητή τον κ.Πέτρο Θέμελη. Η γνωμοδότηση αυτή κατετέθη μετά από
μια μακρά σειρά συναντήσεων, συζητήσεων τον Αύγουστο. Συζητήσεων
κατά χώρα κυρίως.

Θα ήθελα όμως, προτού προχωρήσουμε και στην ανάγνωση του
πορίσματος του κειμένου της Επιτροπής, να ακούσουμε την κυρία
Τριάντη, την Έφορο Ακροπόλεως σχετικά με την ανασκαφή, να μας
εξηγήσει το ανασκαφικό μέρος, την εισήγηση της Έφορείας σχετικά, ώστε
έχοντας όλη αυτή τη γνώση των πραγμάτων, να ακούσουμε εν συνεχεία το
πόρισμα, το οποίο είναι εν πολλοίς και η εισήγηση της Διευθύνσεως και
μετά να προχωρήσουμε στη συζήτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι εδώ και η κα Φιλίππου-Πούλου, η οποία από την αρχή,
από τότε που ξεκίνησε προ 10ετίας και πλέον η ιστορία του διαγωνισμού,
παρακολουθεί το θέμα από πλευράς Υπουργείου Πολιτισμού.

Επομένως και η κυρία Φιλίππου-Πούλου είναι στην διάθεση του
Συμβουλίου. Το ίδιο και ο κ.Μουσούρης, ο Πρόεδρος του Οργανισμού για
την Ανέγερση του νέου Μουσείου, ο οποίος εκπροσωπεί το Δ.Σ. του
Οργανισμού και θα ήθελε και εκείνος να καταθέσει την δική του άποψη.

Αφού λοιπόν ακουστεί η εισήγηση της κυρίας Τριάντη, οι
παρατηρήσεις της κυρίας Φιλίππου-Πούλου, η οποία όμως ούτως ή άλλως
θα μετέχει κανονικά στη συζήτηση και ο κ.Μουσούρης ο οποίος μεταφέρει
στο Συμβούλιο την άποψη του ΟΑΝΜΑ, να ξεκινήσει διαδικαστικά η
συζήτηση στο Συμβούλιο

Κυρία Τριάντη έχετε το λόγο
και ΤΡΙΑΝΤΗ: Με την επιλογή του οικότεδου
κατασκευή του νέου Μουσείου Ακροπόλεως

49 ΚΑΣ/12-10-1999

Το μεγάλο οικοδομικό συγκρότημα (κτήριο Ε) είναι ανάλογα και εξίσου σημαντικό με αυτά της αρχαίας αγοράς, όπως το επονομαζόμενο Γυμνάσιο των Γιγάντων και η πολυτελής έπαυλη στα ανατολικά της βιβλιοθήκης του Πανθένου, με τις λεγόμενες Φιλοσοφικές Σχολές στα βόρεια του Αρείου Πάγου, με την οικία του Πρόκλου στα νότια του Ηρώδου με την μεγάλη έπαυλη στον Εθνικό Κήπο.

Η χρονολόγηση του κτηρίου Ε στον 7ο αιώνα μ.Χ. όπως προκύπτει από τα μέχρι τώρα αρχαιολογικά δεδομένα το καθιστά μοναδικό στην Αθήνα και η μελέτη του ίσως ρίξει νέο φως στους λεγόμενους σκοτεινούς αιώνες της όψιμης αρχαιότητας. Είναι γνωστό ότι στο πρώτο μισό του 8ου αιώνα κλείνουν οι Φιλοσοφικές Σχολές στην Αθήνα και η πόλη αρχίζει να παρακμάζει.

Ο μαρτυρισμός ολοκληρώνεται με την επιδρομή των Σλάβων το 582, οπότε η Αθήνα φαίνεται ότι καταστρέφεται. Μια μικρή ανάκαμψη που προεβλήθη στην Αρχαία Αγορά κατά τον 7ο αιώνα συνδέθηκε με την εγκατάσταση στην Αθήνα του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Β', το χειμώνα του 662-663 μ.Χ. Δεν θα ήταν παντελώς άσκοπο να στραφεί η αναζήτηση της ερμηνείας του κτηρίου Ε και προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτά είναι τα της ανασκαφής.

Η εισήγηση της Εφορείας είναι ότι οι αποκαλυφθείσες στο οικόπεδο Μακρυγιάννη αρχαιότητες δεν θα πρέπει να αποξηλωθούν. Η συνύπαρξή τους όμως με το εγκεκριμένο σχέδιο του νέου Μουσείου Ακροπόλεως είναι αδύνατη, κυρίως γιατί το κτήριο αυτό αναπτύσσεται σε βάθος και έτσι προϋποθέτει την ολική κατακτροφή τους.

Αν αποφασισθεί η διατήρηση των αρχαίων καταλοίπων, η Α' ΕΠΚΛ θα μελετήσει και θα προτείνει συγκεκριμένη διαμόρφωση της περιοχής, με τρόπο ώστε οι αρχαιότητες να είναι επισκεψίμες και κατανητές είτε κατασκευαστεί στο οικόπεδο ένα Μουσείο που να επιτρέπει την διατήρηση και ανάδειξή τους, είτε παραμείνει ως ανοικτός αρχαιολογικός χώρος.

Και σε αυτό το πρόγραμμα της ενοποίησης που τώρα μελετάται θα μπορούσε πολύ καλά να είναι στην όδευση από το Ολυμπείο τηχ μέσω της Αθανασίου Διάκου προς το οικόπεδο Μακρυγιάννη όπου θα μπορούν να αναδειχθούν αυτά τα αρχαία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ κα Τριάντη. Κυρία Παρλαμά προχωρήστε στο πόρισμα της Επιτροπής.

ΣΤ.ΠΑΡΛΑΜΑ: Σας διαβάζω το πόρισμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κυρία Τριάντη υπάρχει κάποιο σχέδιο το οποίο να φαίνεται στη μελέτη των Ιταλών επί της ανασκαφής, το περίγραμμα; Έχετε μαζί;

κα ΤΡΙΑΝΤΗ: Βλέπετε με τη διακεκομμένη βαθιά γραμμή το περίγραμμα του Μουσείου που είναι σχεδιασμένοι ναλοι

13 Νοεμβρίου 2002

Προς
τον Πρόεδρο της Ε.Ε
κ. Κ. Καρρά

Σχετικά με την ερώτησή σας στο τελευταίο Συμβούλιο του ΣΑΚ, εάν και πότε έγιναν συζητήσεις για τη θέση του νέου Μουσείου Ακροπόλεως, σας γνωρίζω τα εξής:

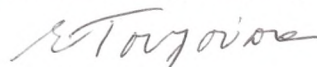
Συζητήσεις για τη θέση έγιναν πριν από το διαγωνισμό του 1990 μεταξύ εκπροσώπων Υπουργείων και διαφόρων φορέων που συμφωνούσαν για τη θέση Μακρυγιάννη. Η Υπουργός Πολιτισμού κα Μ. Μερκούρη, πιεζόμενη από κάποιους αρχιτέκτονες όρισε τρεις θέσεις: Μακρυγιάννη, Κοίλη, Διόνυσος, πράγμα που δυσκόλεψε αρκετά την απόφαση της Επιτροπής Κρίσεως. Τελικά το 1ο βραβείο δόθηκε στους Ιταλούς Nicoletti και Passarelli που είχαν επιλέξει τη θέση Μακρυγιάννη.

Κατά την παρουσίαση των σχεδίων και προπλασμάτων του Μουσείου στις 18/3- 21/4/1991 στη Πινακοθήκη έγινε δοιμεία επίθεση από τον ΣΑΔΑΣ, κυρίως γιατί έγινε διεθνής κι όχι μόνο εθνικός διαγωνισμός.

Εκτοτε δεν έγινε καμία άλλη συζήτηση και μόνο σε κάποια άρθρα εφημερίδων προτάθηκαν άλλες δύο θέσεις (στον Φιξ και σε ένα οικόπεδο μεταξύ Θησείου και Κεραμεικού), θέσεις που δεν συζητήθηκαν γιατί είναι απομακρυσμένες από την Ακρόπολη.

Το τεύχος που σας στέλνω εκδόθηκε επί υπουργίας Τζανή Τζανεττάκη με την ευκαιρία της εκθέσεως στην Πινακοθήκη. Πιστεύω ότι θα είναι χρήσιμο για την βιβλιοθήκη της Εταιρείας μας.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Υ.Γ. Σας πληροφορώ ότι στην τελευταία Επιτροπή Κρίσεως για το Νέο Μουσείο το 2001 συμμετείχαν ο Πρόεδρος του ΣΑΔΑΣ και ο Πρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου, όπως θα δείτε στο δώτερο τεύχος που σας στέλνω.